

A gyümölcsstermelőket segítő eszközök Franciaországban

A szakmai szereplők egybehangzó véleménye szerint a francia gyümölcsstermelés versenyképességének növelése, az elvesztett piaci pozíciók visszaszerzése és a termőterület esetleges növelése érdekében elengedhetetlen a kutatás-fejlesztés és az innováció, valamint a szakképzés erősítése. A környezetvédelmi, fajtanemesítési, természetstechnológiai kutatások mellett mind nagyobb szerepet kell kapnia a gépesítésre irányuló munkának, ugyanis csak ezen keresztül lehet érdemben csökkenteni az élőkommunikáció-igényt, ami az unós összehasonlításban is kiemelkedően magas francia bérköltségek miatt pillanatnyilag az ágazat fejlődésének, versenyképességének legnagyobb kerékkötője. A francia mezőgazdaság és élelmiszer-ipar jelenlegi helyzete ugyanis egyértelműen bizonyítja, csak azok az ágazatok tudnak nemzetközi téren is versenyképesek lenni, ahol a gépesítéssel, automatizálással gyakorlatilag minimálisra lehetett szorítani az élőkommunikáció-igényt. Ennek legjobb példája a gabona-ágazat, de ezt igazolja az ország legmodernebb vágóhidjának példája is, ahol gyakorlatilag már minden munkafolyamatot robotok végeznek.

Általában véve a francia mezőgazdasági vállalkozások legnagyobb problémája az a versenyképességi hátrány, ami már a tisztességtelen versenyhelyzetet is fölveti – természetesen az ő kárukra. Ennek okai:

- első helyen a munkabérre rakódó hatalmas terhek,
- az innovációt fékező jelenségek és jogszabályi környezet,
- világos, hosszú távú, a vállaltok fönnttartható működését támogató stratégia hiánya,
- hiányzó modernizációs kapacitás,
- a restrukturációt és modernizációt támogató finanszírozási lehetőségek szűkössége,
- a növényvédelemben, környezetvédelemben az unós előírásoknál jóval szigorúbban alkalmazott előírások létezése, az ezek által jelentett versenytorzító hatások,
- az adminisztratív terhek nagysága.

A francia gyümölcsstermelők szakszervezetének ([Fédération Nationale des Producteurs de Fruits](#), FNPF) országos kongresszusán az egyik fő téma a gyümölcsstermelőket segítő különböző eszközök megvitatása volt kutatás, szakmai szervezetek, vállalati szereplők és befektetési alapok képviselőinek részvételével.

Ahogy a nemzeti mezőgazdasági kutató intézet, az [INRA](#) részéről megfogalmazták, a kutatás fő feladata a gazdaságok és a termelés hatékonyságának növelése minden lehetséges eszközzel és területen, ami egyben azt is jelenti, hogy a korábban egyes diszciplínákra szakosodott kutatásnak egyre inkább interdiszciplináris megközelítést kell alkalmaznia, ellenkező esetben nem lehet érdemi választ adni a napjaink egyre összetettebb problémáira. Ez nem csak a konkrét gyümölcsstermesztési kutatásokra igaz, hanem általában a teljes mezőgazdasági kutatásra, az [INRA](#)-n belül ennek megjelenési formája a metaprogramok rendszere. Konkrétan a gyümölcsstermelési kutatások minél szélesebb körű folytatására jött létre 2012-ben az úgynevezett GIS¹ Fruits - *Groupement d'intérêt scientifique* – azaz gyümölcsstermelési tudományos érdekközösség. Az erről szóló megállapodást a 2012-es nemzetközi mezőgazdasági kiállítás és vásár (SIA) alatt írták alá a szakmai szereplők, kutatók, agrárkamarák, gazdasági szervezetek. A GIS célja, hogy a gyümölcsstermesztéssel kapcsolatos kutatás-fejlesztésben, szakképzésben és oktatásban érdekelt szervezeteket összefogja, közös prioritásokat határozzon meg, és eredményesen induljon a különböző

kutatás-finanszírozási ügynökségek (ANR, CasDAR) által kiírt pályázatokon, továbbá megkönnyítse az innovatív termékekkel való piacra jutást a különböző piaci szereplők (termelők, földolgozók, kereskedők) számára. Tevékenysége során három fő területre koncentrált, ezek: ökonómia, környezetvédelem és szociális kérdések, munkáját több szinten – növény, parcella, gazdaság, földrajzi térség, ágazat – folytatja. A K+F tevékenység kiterjed a fajtanemesítésre, az integrált termesztésre, a kereskedelemre, a földolgozásra, valamint a friss és földolgozott termékek fogyasztásának vizsgálatára. A francia kertészet egyébként több szempontból is stratégiai fontosságú, hiszen nem csak az élelmiszer-szükséglet egy részét termeli meg, de több régióban megkerülhetetlen szerepe van a vidéki élet- és gazdasági közösségek megtartásában, valamint az egészséges táplálkozáshoz való hozzájárulásával segíti a táplálkozás-egészségügyi program végrehajtását. Az ágazat ezzel együtt évek óta komoly gazdasági nehézségekkel kénytelen szembenézni, amit nem csak az súlyosbít, hogy problémát okoz a minőségi termékek fogyasztók számára is elfogadható áron történő értékesítése, de az [Ecophyto 2018](#) környezetvédelmi program végrehajtásával kapcsolatosan nagyon komoly többletköltségek jelentkeztek a termelőknél. Ebben a helyzetben az ágazatnak biológiai, technológiai, ökonómiai és szervezeti innovációra egyaránt szüksége van, ezek kidolgozásában és a gyakorlati megvalósításban kíván a kamara érdemi szerepet vállalni, a munkában a kamara fő partnere a nemzeti mezőgazdasági kutatóintézet, az INRA. Bővebb információk: www.gis-fruits.org.

A gyümölcsstermelésben is egyre nagyobb szerepe van a fajtanemesítésnek, a hibridek előállításának, az ezekhez kapcsolódó szellemi tulajdonjogok kezelésének és a termelők minőségi szaporítóanyaggal való ellátásának. E tekintetben néhány fő irány alakult ki, ezek:

- a szabad fajták szaporítása és megkötések nélküli értékesítése,
- fajtaoltalommal védett fajták értékesítése minden termelő felé,
- fajtaoltalommal védett fajták értékesítése szelektív partneri körnek,
- fajtaoltalommal védett fajták értékesítése exkluzív partnerek felé.

Mindegyik esetben cél a fogyasztói igényeknek megfelelő árualap előállításához szükséges genetikai háttér megteremtése, a szaporítóanyag előállítása és a termelők felé történő értékesítése. A munka hatékonyságát számos, elsősorban alkalmazott kutatásra és fajtakísérletekre szakosodott szakmai szerveződés is növeli, ezek egyike pl. a CEP Innovations.

A gyümölcssterelésben is elengedhetetlen a szakképzés adaptálása a folyamatosan változó gazdasági feltételekhez és fogyasztói igényekhez, ami nem csak a közép- és felsőfokú oktatásra, hanem a továbbképzési formákra is igaz. A termelők ebből a szempontból kimondottan aktívak Franciaországban, nem csak több továbbképzésre és felnőtt-oktatásra szakosodott rendszert tartanak fenn (pl. VIVEA), hanem az egyes nagy régiók sajátosságaihoz igazított képzési programokat indítanak, amiket saját agrotechnikai kutatási programokkal tesznek minél inkább megalapozottá. Megkülönböztetett figyelmet fordítanak a piaci igényekhez való alkalmazkodási készség fejlesztésére és ezekhez szükséges korszerű ismeretanyag átadására is.

A gyümölcssterelésben is létezik versenyképességi pólus, ez a [TERRALIA](#), ami az oktatás, a kutatás és a gazdasági szféra 260 intézményét és cégét fogja össze, rajtuk keresztül 1500 szereplő mozgósítva. Az általa koordinált projektek a következő területekre fókuszálnak:

- innovatív termelési rendszerek,
- ökológiai kérdések a termelésben,
- a növényi termékek, azok minősége, az élelmezés és az táplálkozás-élettan kérdéseinek összefüggése.

Céljuk az egyes szereplők minél hatékonyabb összekapcsolása annak érdekében, hogy a termelés előtt álló kihívásokra közös erőfeszítéssel lehessen minél jobb megoldást találni, lehetőség legyen a kutatási eredmények eredményes transzferére a vállalati szféra irányába és a gazdasági hasznot hozó hasznosításra. A versenyképességi pólus a kkv-k piaci pozícióinak javítását, a kisvállalkozások versenyképességét javító innovációs tevékenységet egy kifejezetten ezt szolgáló alap – Terra’innov - létrehozásával is segíteni kívánja, a tervek szerint ezt mintegy 10 millió euróval töltenék föl.

A gazdálkodói generációváltást és a gazdaságok modernizációját segíti a [Labeliance Invest](#) befektetési ügynökség AGRI befektetési programja – ebben olyan partnerekkel dolgoznak együtt, mint az agrárkamara, a mezőgazdasági szövetkezetek főtanácsa (Haut Conseil de la Coopération Agricole), a francia régiók országos szövetsége ([ARF](#)) és a földalpok ([SAFER](#)).

Christiane Lambert (FNSEA-alelnök, VIVEA-elnök) szerint Franciaországban az a legnagyobb probléma, hogy a társadalom tart az innovációtól, jobban bízik az évszázados technológiai elemekben, mint a kutatás-fejlesztés eredményeiben. Ezért arra van elsősorban szükség, hogy az innovációt „rehabilitálják”, ám ennek az egyik legnagyobb féke a francia alkotmányban is rögzített elővigyázatosság elvénekⁱⁱ túlzásba vitt alkalmazása.

Somogyi Norbert, Párizs

ⁱ A GIS-ben részt vevő intézmények, szervezetek: Afidem, AgrocampusOuest, APCA, Bip, Cbnmed, Cep, Cirad, Ctcpa, Ctifl, Felcoop, Fnpf, FranceAgriMer, Gefel, Ifpc, Interfel, Inra, Itab, Ministère en charge de l’agriculture, MontpellierSupAgro, Peifl, Valorial, Vegepolys.

ⁱⁱ A francia alkotmányban – Jacques Chirac korábbi köztársasági elnök kezdeményezésére - is megfogalmazott, és nagyon sokak által az ország gazdasági fejlődése egyik kerékkötőjének tartott, rendszerint eltúlzottan alkalmazott „elővigyázatosság elvének” ([principe de précaution](#)) lényege hétköznapi nyelven annyit tesz, hogy „ha bármilyen kétség is fölmerül, jobb tiltani, mint vállalni a kockázatot...” – az elv a „normál törvények” közé 1995-ben került be az úgynevezett [Barnier-törvénnyel](#) (a betérjesztő [Michel Barnier](#), a [Balladur-kormány](#) környezetvédelmi minisztere után). Az [Alkotmányba](#) 2005-ben illesztették, amikor a [Kongresszus](#) a környezetvédelmi chartát ([Charte de l’environnement](#)) ebbe belefoglalta.